

ΤΟ ΜΕΤΟΧΙ ΚΑΙ ΟΙ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΕΣ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΙΒΗΡΩΝ ΣΤΗΝ ΚΑΛΛΙΡΑΧΗ ΘΑΣΟΥ

Αθανάσιος Χ. Κώστας

Κατά τους τελευταίους βυζαντινούς χρόνους υπήρχαν στη Θάσο ιδιοκτησίες των μονών του Αγίου Όρους¹. Οι ιδιοκτησίες, όμως, αυτές χάνονται κατά τα πρώτα χρόνια της τουρκοκρατίας και δε σημειώνονται ούτε στα απογραφικά τουρκικά κατάστιχα των ετών 1519 και 1550. Για πρώτη φορά αναφέρονται 8 μετόχια μονών στην απογραφή του 1569-1570, από τα οποία τα επτά ανήκαν στις μονές του Διονυσίου, Παντοκράτορος και Καρακάλλου και το ένα στη μονή της Εικοσιφοίνισσας. Ο φόρος που πληρωνόταν από τα οκτώ αυτά μετόχια ανερχόταν στο ποσό των 850 *akçe*, που αντιστοιχούσαν σε 14 βενετικά δουκάτα².

Την ίδια απογραφή του 1570 παρουσιάζει και η κ.Ευαγγελία Μπαλτά, η οποία σημειώνει, όμως, συνολικό φόρο 950 άσπρων για τα 8 μετόχια, που αναφέρονται ως μοναστήρια, που πλήρωναν μάλιστα και ανάλογο φόρο, ήτοι το μοναστήρι Παναγιά, που βρισκόταν στο Λιμάνχισαρ (Λιμένα), 100 άσπρα, το μοναστήρι Καρακάλλου στο Γενίχισαρ (Κάστρο) 100 άσπρα, το μοναστήρι της Εικοσιφοίνισσας στην Κακή Ράχη 200 άσπρα, το μοναστήρι του Αγίου Γεωργίου στο Καζαβήτι 100 άσπρα και τα τέσσερα μοναστήρια στο Θεολόγο 450 άσπρα, ήτοι πλήρωναν του Άη-Γιάννη 200 άσπρα, του Αγίου Όρους 100, του Δοχειαρίου 50 και του Παντοκράτορος 100³.

Από νεότερη τουρκική απογραφή του 1671 μαθαίνουμε ότι τα μετόχια των αγιορείτικων μονών στη Θάσο αυξήθηκαν από 8 σε 14. Είχαν, δηλαδή, προστεθεί και άλλα έξι μετόχια των μονών Σίμωνος Πέτρα, Χιλανδαρίου, Κουτλουμουσίου, Βατοπεδίου και ένα νέο του Παντοκράτορος. Ο συνολικός φόρος ανήλθε στο πο-

1. Βλ. *Β. Νεράντζη-Βαριμάξη*, Αγιορείτικες ιδιοκτησίες στη Θάσο κατά το 14ο αιώνα, περ. «Θασιακά», τ.10 (1996-1997), σ.523-530.

2. Βλ. *Δ. Ν. Καρύδη-Μ.Κiel*, Μυτιλήνης αστυγραφία και Λέσβου χωρογραφία, έκδ. «Ολκός», Αθήνα ά.έ., σ.186.

3. Βλ. *Ευαγγελίας Μπαλτά*, Η Θάσος στις οθωμανικές απογραφές του 16^{ου} και 17^{ου} αιώνα, περ. «Θασιακά», τ.10 (1996-1997), σ.514-515.

σό των 44.395 *akçe*, ήτοι σε 134 δονκάτα⁴.

Μετόχια των μονών του Αγίου Όρους υπήρχαν και άλλα στη Θάσο. Πρέπει, όμως, να συστήθηκαν μετά το 1671, αφού δε σημειώνονται στην απογραφή αυτή. Τέτοια νεότερα μετόχια είναι της μονής Φιλοθέου στο Θεολόγο, της ρουμανικής σκήτης του Τιμίου Προδρόμου στην Ποταμιά, της μονής Εσφιγμένου στο Καζαβήτι, της μονής Ζωγράφου στο Ραχώνι, της Μεγίστης Λαύρας στο Καζαβήτι, της μονής Ξηροποτάμου στις Μαριές, της μονής Αγίου Παύλου στο Σωτήρα, των μονών Σταυρονηκίτα και Αγίου Παντελεήμονα στις Μαριές και των Ιβήρων στο Κάστρο και στην Καλλιράχη. Πότε ακριβώς συστήθηκαν τα μετόχια αυτά στη Θάσο είναι ένα ερώτημα που αναμένει απάντηση από τους ερευνητές που ασχολούνται με το θέμα αυτό. Η αλληλογραφία που ανταλλάσσεται ανάμεσα στους μετοχιάρχους ή οικονόμους των μετοχίων της Θάσου με τις αντίστοιχες μονές τους και που διασώζεται στα αρχεία των αγιορείτικων μονών, έρχεται σήμερα να διαφωτίσει το θεσμό αυτό που καθιέρωσαν οι μονές του Αγίου Όρους από τα τελευταία βυζαντινά χρόνια και επέζησε καθ' όλη την τουρκοκρατία έως τα 1927-1930, που οι μοναστικές ιδιοκτησίες των μετοχίων της Θάσου απαλλοτριώθηκαν με νόμο του Παπαναστασίου.

Πολλές αγιορείτικες μονές δεν περιορίστηκαν στη σύσταση ενός μετοχίου στη Θάσο. Σύστησαν μετόχια σε πολλά χωριά, με αποτέλεσμα η ίδια μονή να διαθέτει στη Θάσο τρία και τέσσερα μετόχια. Τα μετόχια αυτά αναφέρονται στις εργασίες του Γεωργίου Κουκλιάτη⁵ και του ιερέα Δημητρίου Στρατή⁶.

Η παρούσα ανακοίνωσή μου δε θ' αναφερθεί σ' όλα τα μετόχια της Θάσου, αλλά θα περιοριστεί μόνο στην παρουσίαση ενός μετοχίου της μονής Ιβήρων, που συστήθηκε στην Καλλιράχη. Είναι το δεύτερο μετόχι που συστήνει η μονή Ιβήρων στη Θάσο. Το πρώτο το είχε συστήσει στο Κάστρο και πρέπει να το σύστησε προ του 1821, αφού διασώζεται η επιστολή, που έστειλε από το μετόχι του Κάστρου ο γέρο-Ευθύμιος, που ήταν ο οικονόμος του μετοχίου. Η επιστολή είναι γραμμένη στις 5-5-1821 και αποστέλλεται από το Κάστρο στις 6-5-1821. Τούτο, άλλωστε, αναφέρεται και στην ίδια την επιστολή, αφού σημειώνεται στην ώρα: *«Τω πανοσιωτάτω αγίω επιτρόπω των Ιβήρων, αγίους επιτρόπους, από Θάσο, από χωρίον Κάστρο»*. Λανθασμένα, λοιπόν, ο πάτερ Δημήτριος Στρατής αναφέρει ότι το έγγραφο τούτου του 1821 προέρχεται από το γέρο-Ευθύμιο του μετοχίου της Καλλιράχης⁷. Δεν υπάρχει καμιά αμφιβολία ότι το 1821 δεν υπήρχε μετόχι της μονής Ιβήρων στην Καλλιράχη. Επομένως τίθεται το ερώτημα το πότε συστήθηκε το μετόχι αυτό. Βέβαιο είναι ότι τούτο συστήθηκε μετά το 1831, αφού το 1831 έγινε η μεγάλη δωρεά της κοινότητας

4. Βλ. Δ. Ν. Καρύδη-Μ. Kiel, ό.π., σ.186.

5. Βλ. Γεωργίου Κουκλιάτη, Τα μετόχια του Αγίου Όρους στην Καβάλα και στη Θάσο, περ. «Θασιακά», τ.6 (1989), σ.93-103.

6. Βλ. Δημητρίου Στρατή, Το νησί της Θάσου και το Άγιον Όρος, έκδ. «Παρουσία», Καβάλα 1995.

7. Βλ. Δημητρίου Στρατή, ό.π., σ.121.

Καλλιράχης στη μονή Ιβήρων με την ευχή της σύστασης μετοχίου. Η δωρεά αυτή στάθηκε, αναμφισβήτητα, η αιτία της ίδρυσης του μετοχίου της μονής Ιβήρων στην Καλλιράχη. Και προέβη στη δωρεά αυτή η κοινότητα της Καλλιράχης από ευγνωμοσύνη, γιατί η μονή Ιβήρων της είχε δανείσει οκτώ χιλιάδες γρόσια χωρίς τόκο και για οκτώ χρόνια. Για ποιο λόγο δανείστηκε το ποσό αυτό η κοινότητα Καλλιράχης από τη μονή Ιβήρων είναι ένα άλλο ερώτημα που αναμένει απάντηση. Προσωπικά πιστεύω ότι ο δανεισμός αυτός έχει σχέση με το έργο της ύδρευσης της Καλλιράχης. Η κατασκευή του έργου αυτού συμπίπτει χρονικά με το δανεισμό της κοινότητας και με τα πρόσωπα που έζησαν κατά την περίοδο εκείνη και πρωτοστάτησαν στην προσπάθεια της μεταφοράς του νερού από την πηγή στο χωριό της Καλλιράχης. Η δωρεά, άλλωστε, ενός μεγάλου ελαιοκτημάτος με 300 ρίζες ελιές, σε πολύ καλό μέρος και με νερό, καθώς και η παραχώρηση τόπου μέσα στο χωριό καταλλήλου για την ίδρυση μετοχίου στην Καλλιράχη⁸, θα υπήρξε αναμφίβολα το βασικότερο κίνητρο της απόφασης της μονής Ιβήρων για την ίδρυση μετοχίου και στην Καλλιράχη. Επομένως το *terminus post quem* της σύστασης του μετοχίου αυτού είναι το 1831, ενώ το *terminus ante quem* πρέπει να είναι το 1858, έτος που καταφθάνει ο πρώτος μετοχιάρης ή οικονόμος για να αναλάβει τη διαχείριση του μετοχίου που συστήνεται στην Καλλιράχη. Και ο πρώτος αυτός οικονόμος είναι ο Ιβηρίτης μοναχός Αγαθάγγελος, ο οποίος στην από 17 Φεβρουαρίου 1858 επιστολή του, που απευθύνει στους επιτρόπους της μονής του, περιγράφει το ταξίδι του από την Καβάλα στο Καζαβήτι και από εκεί στην Καλλιράχη, όπου άλλαξε και σπίτι. Αντιμετώπισε μεγάλο κρύο και το χιόνι που έπεσε εκείνες τις μέρες είχε ως αποτέλεσμα να χαθούν πολλά πρόβατα από έλλειψη τροφής. Μόλις εγκαταστάθηκε ο Αγαθάγγελος στην Καλλιράχη, έστειλε στη μονή του εκατό οκάδες μέλι, τρία γαβανόζια χταπόδια, πέντε οκάδες ξηρά χταπόδια και 36,20 οκάδες αγιοκέρι του Αβερκίου⁹.

Η εγκατάσταση του Αγαθαγγέλου στην Καλλιράχη εγκαινιάζει την ίδρυση του νέου μετοχίου της μονής Ιβήρων στη Θάσο. Η άφιξη αυτού στο νέο μετόχι έγινε το Φεβρουάριο του 1858, επομένως η σύστασή του πρέπει να έγινε πριν από το Φεβρουάριο του 1858. Ήδη από το Δεκέμβριο του 1842 καταγράφονται όλα τα ελαιόδεντρα που διέθετε η μονή Ιβήρων στα χωριά Καλλιράχη, Σωτήρος και Καζαβήτι από τον Ησαΐα Ιβηρίτη. Από τον κατάλογο αυτό διαπιστώνεται ότι από το 1831, που έγινε η πρώτη μεγάλη δωρεά της κοινότητας, οι Καλλιραχιώτες προέβησαν σε πολλές αφιερώσεις ελαιόδέντρων σε διάφορες τοποθεσίες της Καλλιράχης, που καταγράφονται από τον Ησαΐα Ιβηρίτη, ο οποίος και σημειώνει: « 1842 κατά μήναν Δεκέμβριον. Με το παρόν κατάστιχον φανερώνω τα μοναστηριακά ελαιόδέντρα οπού βρίσκονται εις τον τόπον της Κακιάς Ράχης όνομα προς όνομα του κάθε τιν-

8. Βλ. Παράρτημα, αφ. εγ. 1.

9. Βλ. Έγγραφα που διασώζονται στο σχετικό φάκελο της μονής Ιβήρων.

μπίχι και πόσα δέντρα ευρίσκονται εις το κάθε τινμπίχι ομού και Σωτήρος και Καζαβήτι. Ησαΐας Ιβηρίτης»¹⁰.

Καίτοι η μονή Ιβήρων διέθετε πολλά ελαιόδεντρα στην Καλλιράχη, εντούτοις δεν είχε συσταθεί ακόμα το μετόχι της. Η κίνηση της σύστασης του μετοχίου αυτού άρχισε στα τέλη του 1857, όπως προκύπτει από δύο επιστολές που δημοσιεύουμε στο Παράρτημα των εγγράφων που παραθέτουμε στο τέλος της εργασίας μας. Η πρώτη επιστολή, που απευθύνεται από τον Αναγνώστη παπα-Δημητρίου σε αξιωματούχο της μονής Ιβήρων, είναι γραμμένη στις 19-10-1857 και αναφέρει χαρακτηριστικά: «σήμερον απατάσθε από μερικά υποκείμενα και ζητείτε να πάτε εις Κακινή Ράχην να κάμετε μετόχιον». Ο Αναγνώστης παπα-Δημητρίου προσπαθεί να πείσει τη μονή Ιβήρων ότι ο κάμπος του Καζαβητίου είναι ο καλύτερος και ότι το νέο μετόχι πρέπει να γίνει στο Καζαβήτι και όχι στην Καλλιράχη, όπου θ' ακούνε μόνο τα μαξούλια αλλά δε θα τα βλέπουν. Αποδεικνύεται, λοιπόν, ότι υπάρχει κάποια κίνηση για σύσταση μετοχίου στην Καλλιράχη, την οποία κίνηση, όμως, προσπαθούν ν' ανακόψουν διάφορα συμφέροντα, χωρίς βέβαια επιτυχία. Η περίπτωση του Αναγνώστη παπα-Δημητρίου είναι χαρακτηριστική. Υποστηρίζει, βέβαια, τα συμφέροντα του χωριού του και προσπαθεί να πείσει τους υπεύθυνους της μονής των Ιβήρων ότι το συμφέρον του μοναστηρίου απαιτεί η σύσταση του μετοχίου να γίνει στο Καζαβήτι και όχι στην Καλλιράχη. Παράλληλα, όμως, κατηγορεί τους επιτρόπους της μονής στη Θάσο ότι εξαπάτησαν τους απεσταλμένους τους και τους έπεισαν ότι: «του Σωτηρίου το μούλκι είναι χωρίς τιμήν τα γρόσια που ζητά και ζημιώνεται το ιερόν μοναστήριον». Και συνεχίζοντας ο Αναγνώστης παπα-Δημητρίου στην επιστολή του αναφέρει: «αλλά εμείς θα εύρωμεν δένδρα από έξω, από τον μεν πενήντα, από τον δε σαράντα και από τον έτερον τριάντα και θα αποσώσωμεν τον αριθμόν αυτόν και θα είναι με την τιμήν τους και θα ωφεληθεί το μοναστήριον, και όχι να ζημιωθεί, πλην αυτοί ο σκοπός τους δεν είναι διά να το ωφελήσουν το μοναστήριον, αλλά μάλλον να το ζημιώσουν, επειδή στοχάζονται αυτοί, όταν αγοράσουν τα μούλκια αυτά εδώ, δεν θα γίνει μετόχιον εις Κακηράχην»¹¹.

Στη διένεξη για το πού έπρεπε να συσταθεί το νέο μετόχι της μονής των Ιβήρων, στην Καλλιράχη ή στο Καζαβήτι, αναμείχθηκε και ο πρόκριτος του Κάστρου Αναγνώστης Κρητικός, ο οποίος με την από 7-12-1857 επιστολή του προς τη μονή Ιβήρων συστήνει στους επιτρόπους της μονής, ως παλιός εκπρόσωπός τους στο Κάστρο, ν' απευθυνθούν στον προεστώτα της Καλλιράχης για την εκτίμηση των ελαιόδένδρων που επρόκειτο ν' αγοράσουν για τη σύσταση του νέου μετοχίου¹², γιατί

10. Βλ. Έγγραφο που προέρχεται από φάκελο της μονής Ιβήρων και που φωτοτυπία του έθεσε στη διάθεσή μου ο κ. Κωνσταντίνος Χιόνης.

11. Βλ. Παράρτημα, αρ. εγ. 2.

12. Βλ. Παράρτημα, αρ. εγ. 3.

πριν στείλει η μονή τους καλογέρους, τα ελαιόδενδρα που ήταν ν' αγοραστούν, εκτιμήθησαν 120.000 γρόσια, ενώ, όταν ήλθαν, εκτιμήθησαν 170.000. Η ανάμιξη του προκρίτου του Κάστρου Αναγνώστη Κρητικού, εμπίστου της μονής Ιβήρων, υπέρ της Καλλιράχης, ενίσχυσε την άποψη της ίδρυσης του νέου μετοχίου στην Καλλιράχη, απόφαση που υλοποιήθηκε αρχές του 1858 με την άφιξη του Ιβηρίτη μοναχού Αγαθαγγέλου. Η άφιξη αυτή δεν πρέπει ν' απέχει και πολλές μέρες από το πρώτο γράμμα που έστειλε στις 17-2-1858 ο μετοχιάρης ή ο οικονόμος του νέου μετοχίου της Καλλιράχης Αγαθάγγελος. Ακολούθησε και το από 3-3-1858 δεύτερο γράμμα του Αγαθαγγέλου από την Καλλιράχη¹³. Πόσο παρέμεινε ο Αγαθάγγελος στο μετόχι της Καλλιράχης, δεν προκύπτει από κανένα στοιχείο του αρχειακού υλικού που μας διασώζεται. Πάντως το 1869 δεν υπήρχε ο Αγαθάγγελος στην Καλλιράχη, αφού οι επίτροποι της μονής Ιβήρων στην από 6-5-1869 επιστολή τους, που απευθύνουν στον οικονόμο του Κάστρου Γεράσιμο Ιβηρίτη, αναφέρουν ότι έλαβαν το γράμμα του από το Γεράσιμο, οικονόμο του μετοχίου της Καλλιράχης¹⁴. Επομένως, τον Αγαθάγγελο τον είχε αντικαταστήσει ο Γεράσιμος, ο οποίος το 1869 ήταν ο οικονόμος του μετοχίου της Καλλιράχης. Πόσο παρέμεινε ο νέος μετοχιάρης, μας είναι άγνωστο. Πάντως το 1871 βρισκόταν στην Καλλιράχη, αφού επιστολή γραμμένη στις 23-3-1871 από τη μονή Ιβήρων απευθύνεται «εις Γεράσιμον Καλλιράχης», γεγονός που αποδεικνύει ότι ο Γεράσιμος διέμενε ακόμα στο μετόχι της Καλλιράχης¹⁵. Συνέχισε, μάλιστα, να υπηρετεί στο μετόχι της Καλλιράχης ως το 1881, αφού μαζί με τον Αρτέμιο αναφέρονται και οι δύο σ' επιστολή του 1881 ως οικονόμοι του μετοχίου της Καλλιράχης¹⁶. Ο πάτερ Δημήτριος Στρατής αναφέρει βέβαια και κάποιο Δαμιανό ως οικονόμο του μετοχίου της Καλλιράχης το 1881, αλλά δε μπορέσαμε να εξακριβώσουμε αν ο Δαμιανός υπήρξε πράγματι μετοχιάρης της Καλλιράχης ή μπερδεύεται με το Δαμιανό του μετοχίου του Κάστρου. Γιατί, πώς είναι δυνατόν, ενώ δε διακόπηκε η θητεία του Γεράσιμου, να εμφανίζεται και ο Δαμιανός το 1881, έτος που αναφέρονται ως μετοχιάρη ο Γεράσιμος και ο Αρτέμιος; Εκτός κι αν ο Αρτέμιος αντικατέστησε το Δαμιανό, που συνυπηρέτησε με το Γεράσιμο. Γεγονός είναι ότι η ζωή του μετοχίου της Καλλιράχης συνεχίστηκε και τα επόμενα χρόνια, αφού το 1892 υπογράφεται το συμφωνητικό της μονής με τους Στυλιανό και Δημήτριο Αλετρά και συντάσσονται τα πωλητήρια έγγραφα των ετών 1893, 1895, 1896 και 1899, που διασώζονται στο σχετικό αρχειακό φάκελο της μονής Ιβήρων¹⁷.

Πότε σταμάτησε η παρουσία των οικονόμων της μονής Ιβήρων στο μετόχι της

13. Βλ. Γεωργίας Κ. Χιόνη, Η οργάνωση των συστημάτων επικοινωνίας στη Θάσο και Καβάλα κατά τα τελευταία χρόνια της Τουρκοκρατίας, περ. «Θασιακά», τ.11 (1998-2000), σ. 308-309, αρ. εγ. 4.

14. Βλ. Γεωργίας Κ. Χιόνη, ό.π., σ.311, αρ. εγ. 7.

15. Βλ. π. Δημητρίου Στρατή, ό.π., σ.122.

16. Βλ. π. Δημητρίου Στρατή, ό.π. 122.

17. Βλ. π. Δημητρίου Στρατή, ό.π., σ.122, υποσ. 21.

Καλλιράχης δε μπορούμε να καθορίσουμε με ακρίβεια. Οι αγοραπωλησίες, πάντως, συνεχίστηκαν τουλάχιστον ως το 1899, έτος που συντάχτηκαν τα δύο τελευταία πωλητήρια έγγραφα¹⁸. Γεγονός είναι ότι το μετόχι της Καλλιράχης είναι εγκαταλελειμμένο και ετοιμόρροπο το 1913, αφού η κοινότητα της Καλλιράχης με την από 1-5-1913 αναφορά της, που απευθύνει στη μονή Ιβήρων, ζητεί να παραχωρήσει το οίκημα του μετοχίου της σ' αυτήν για την ίδρυση Παρθεναγωγείου¹⁹. Στο έγγραφο αυτό της κοινότητας φαίνεται πως δεν απάντησε η μονή Ιβήρων, γιατί η κοινότητα της Καλλιράχης επανέρχεται το 1925 στο ίδιο θέμα και ζητεί να μάθει τις διαθέσεις της μονής Ιβήρων για το μετόχι της στην Καλλιράχη, γιατί η κοινότητα ήταν « διατεθειμένη να προβεί εις την αγοράν αυτού προς ανέγερσιν σχολείου Παρθεναγωγείου »²⁰.

Το μετόχι της μονής Ιβήρων από τότε που συστήθηκε στην Καλλιράχη επιδιώκει ν' αυξήσει τα περιουσιακά στοιχεία του με αγορές ή διάφορες ανταλλαγές που έκτοτε πραγματοποιεί. Προσπαθεί να μεταφέρει τα σκόρπια ελαιόδενδρά της από τον κάμπο του Καζαβητίου στον κάμπο της Καλλιράχης. Με το από 10-10-1872 ανταλλακτήριο έγγραφο, η ιερά μονή Ιβήρων παραχωρεί 34 ελαιόδενδρα, που διαθέτει σε διάφορα μέρη του κάμπου του Καζαβητίου, και αποκτά ισάριθμα ελαιόδενδρα στον κάμπο της Καλλιράχης. Η ανταλλαγή πραγματοποιείται ανάμεσα στους Καζαβητιανούς Παναγιώτη Δημητρίου και Δημήτριο Φώτη από τη μια μεριά και από τον Καλλιραχιώτη πληρεξούσιο επίτροπο της μονής Ιβήρων Κωνσταντίνο Δρακοντιάδη από την άλλη. Το ανταλλακτήριο συντάσσεται στο Καζαβήτι και υπογράφεται από τους δύο Καζαβητιανούς, Παναγιώτη Δημητρίου και Δημήτριο Φώτη, και από τους δύο Καλλιραχιώτες επιτρόπους της μονής παπα-Κωνσταντίνο Οικονόμο και Αναγνώστη Χ^ηΑργυροπούλου, που θέτουν την υπογραφή τους και ως μάρτυρες. Ο τελευταίος, μάλιστα, Αναγνώστης Χ^ηΑργυροπούλου υπογράφει και ως επίτροπος του Αγίου Μαρωνείας²¹.

Οι αγορές και ανταλλαγές ακινήτων για την αύξηση των εσόδων του μετοχίου της Καλλιράχης συνεχίστηκαν και κατά τα επόμενα χρόνια. Τα πωλητήρια έγγραφα που διασώζονται στους φακέλους της μονής των ετών 1893, 1895, 1896 και 1899 αποδεικνύουν την τακτική αυτή της μονής. Στην κυριότητα της μονής περιήλθε και το ελαιοστάσιο του λωβού Χρήστου Δημητρίου με αγορά που πραγματοποιήθηκε στις 25-8-1895, αποτελούμενο από 120 ελαιόδενδρα αντί του ποσού των 70 τουρκικών λιρών. Το πωλητήριο, αντί του πωλητή, που ήταν αγράμματος, υπογράφεται από το μοναχό Νεκτάριο τον Ιβηρίτη²². Την 1-1-1896 αγοράζεται από τη μονή Ιβή-

18. Βλ. π. Δημητρίου Στρατή, ό.π., σ.122, υποσ. 21.

19. Βλ. Παράρτημα, αρ. εγ. 7.

20. Βλ. Παράρτημα, αρ. εγ. 9.

21. Βλ. Παράρτημα, αρ. εγ. 4.

22. Βλ. Παράρτημα, αρ. εγ. 5.

ρων ένας ελαιόμυλος στην Καλλιράχη, ενώ στις 19-5-1898 αγοράζονται 21 ελαιόδενδρα σε διάφορες θέσεις της Καλλιράχης²³. Η τελευταία αγορά της μονής Ιβήρων, που σημειώνεται σε νεότερη κατάσταση του 1931, είναι ένα ελαιοχώραφο στην Καλλιράχη, που περιείχε 75 ήμερα ελαιόδενδρα, 150 άγρια και άλλα 10, που βρίσκονταν κοντά στο ελαιοχώραφο, και που αγοράστηκε στις 1-11-1907. Κλείνεται η κατάσταση του 1931 με το αφιερωτήριο που συντάχτηκε στις 17-11-1919 και αναφέρεται σε δωρεά 35 ελαιοδένδρων στη θέση «*Άγιος Γεώργιος*» Καλλιράχης²⁴.

Στην ίδια κατάσταση σημειώνονται ακόμα και όλες οι προγενέστερες αγορές ή αφιερώσεις ακινήτων που έγιναν από τη μονή ή στη μονή Ιβήρων. Αναφέρεται η δωρεά που έγινε από την κοινότητα Καλλιράχης στις 17-7-1831, η αγορά 190 ελαιοδένδρων στον κάμπο του Καζαβήτιου, που έγινε στις 10-7-1857 μ' έγγραφο γραμμένο «*τουρκισί*», η αγορά άλλων 151 ελαιοδένδρων στις 10-7-1857, η αγορά οικίας στην Καλλιράχη στις 18-8-1862, η ανταλλαγή των 34 ελαιοδένδρων το 1872 και όλες οι υπόλοιπες νεότερες αγορές και αφιερώσεις που αναφέραμε παραπάνω.

Οι μετοχιάριοι, αρχικά, ασχολούνταν και με την καλλιέργεια των ελαιοκτημάτων. Τούτο, άλλωστε, ομολογείται και από τον πρώτο οικονόμο του μετοχίου της Καλλιράχης Αγαθάγγελο, ο οποίος στην από 3-3-1858 επιστολή του, που απευθύνει στη μονή Ιβήρων, αναφέρει ότι άρχισε από το Καζαβήτι την καλλιέργεια των ελαιοδένδρων²⁵. Αργότερα, όμως, όλη η ακίνητη περιουσία του μετοχίου ενοικιάζεται από τη μονή σε διάφορους ευηπόληπτους κατοίκους της κοινότητας. Το πρώτο συμφωνητικό ενοικίασης που διασώζεται είναι του 1892 και υπογράφεται από τη μονή και το Δημήτριο και Στυλιανό Αλετρά²⁶. Ακολουθεί ένα δεύτερο ενοικιαστήριο μεταξύ της μονής και του Καλλιραχιώτη Παναγιώτη Παπαδημητρίου για μια εξαετία, από 1ης Απριλίου 1900 έως 1ης Απριλίου 1906, που συντάσσεται στη μονή Ιβήρων με εγγυητή τον Εμμανουήλ Σωτηρίου ή Σωτηριάδη. Από τα ενοικιαστήρια προκύπτει ότι η μονή έπαψε, πλέον, να στέλνει μετοχιαρίους της στο μετόχι της Καλλιράχης. Η μονή των Ιβήρων ενοικιάζει τα ελαιόδενδρά της στον Παναγιώτη Παπαδημητρίου, με το «*σιδηρούν ελαιοτριβείον*» που διαθέτει στην Καλλιράχη, με την υποχρέωση να αποδίδει κάθε χρόνο στη μονή 475 οκάδες λάδι και, όταν υπάρχει ελαιοκαρπία, 100 οκάδες ελιές για φαγητό. Συμφωνούν ακόμα ότι το λάδι θα παραδίδεται στη σκάλα του χωριού κάθε Απρίλιο στον απεσταλμένο της μονής, που θα μεταβαίνει γι' αυτόν το σκοπό στην Καλλιράχη. Ο ενοικιαστής είναι υποχρεωμένος να καλλιεργεί τα ελαιόδενδρα «*με την προσήκουσαν επιμέλειαν και χριστιανικήν ευσυνειδησίαν*», να προσέχει το μετόχι και το ελαιοτριβείο, να πληρώνει τυ-

23. Βλ. τη νεότερη κατάσταση του 1931, που συντάχτηκε από τη μονή για τις απαλλοτριώσεις και διασώζεται στο σχετικό φάκελο της μονής.

24. Βλ. την παραπάνω νεότερη κατάσταση του 1931.

25. Βλ. Γεωργίας Κ. Χιόνη, ό.π., σ.308-309, αφ. εγ. 4.

26. Βλ. π. Δημητρίου Στρατή, ό.π., σ.122, υποσ. 21.

χόν φόρους που θα επιβάλλει η κυβέρνηση ή η τοπική αρχή και να επισκευάζει «κατά καιρούς τα επισκευής χρήζοντα μέρη αυτών». Το ελαιοτριβείο, όταν θα χαλούσε, έπρεπε να επιδιορθώνεται από τον ενοικιαστή. Γενικά, όλη η κινητή και ακίνητη περιουσία του μετοχίου, μαζί με το ελαιοτριβείο και την επισκευή του κτίσματος, έπρεπε να επιστραφούν μετά τη λήξη της εξαιτίας σε καλή κατάσταση και «*μάλιστα καλύτερα*», γι' αυτό και ο ενοικιαστής παρουσίασε και αξιόχρεο εγγυητή από την Καλλιράχη, τον Εμμανουήλ Σωτηρίου. Στο μετόχι διέμενε ο ενοικιαστής και σε περίπτωση εκποίησης του μετοχίου η μονή αναλάμβανε να οικοδομήσει νέο μετόχι στην παραλία και να το παραχωρήσει στον ενοικιαστή. Από τις σημειώσεις που αναγράφονται κάτω από το ενοικιαστήριο του 1900, διαπιστώνουμε την αδυναμία του ενοικιαστή Παν. Παπαδημητρίου ν' ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις του συμφωνητικού που υπέγραψε.

Από την πρώτη σημείωση που αναγράφεται κάτω από το κείμενο του συμφωνητικού, μαθαίνουμε ότι *«απαλλάσσεται ο ενοικιαστής κύριος Παναγιώτης Παπαδημητρίου των υποχρεώσεων, αίτινες αναφέρονται εν τω παρόντι συμφωνητικό περί επισκευών και διορθώσεων. Τούτων πάντων επιβαρύνουσι την μονήν»*.

Στις 22-5-1901 παραδίδεται στη μονή για ενοίκιο του πρώτου χρόνου 469½ οκάδες λάδι αντί 475 οκάδες. Στις 26-6-1902 παραδίδονται οι 475 οκάδες, αλλά δεν παραδόθησαν οι 100 οκάδες ελιές. Στις 5 Αυγούστου 1902, ύστερα από παράκληση του ενοικιαστή, η ιερά μονή *«εκ συγκαταβάσεως και εκτιμήσεως προς αυτόν υπεβίβασε το ενοίκιον εις τριακοσίας πενήκοντα οκάδες ελαίου (350) δίχα και των εκατόν οκάδων ελαιών»*.

Και μετά τη μείωση του ενοικίου ο ενοικιαστής δεν ανταποκρίνεται πάλι στις υποχρεώσεις του. Στις 18-8-1903 καταβάλλει μόνο 175 οκάδες, ήτοι το ήμισυ του συμφωνηθέντος ενοικίου, και στις 28-9-1904 κατέβαλε μόνο 220½ οκάδες²⁷. Από καταγραφή των ελαιοδένδρων της μονής Ιβήρων, που συντάχτηκε στις 5-7-1900, αποδεικνύεται ότι η μονή διέθετε 831 ελαιοδένδρα στο κάμπο της Καλλιράχης, 29 στο κάμπο του Σωτήρος και 333 στον κάμπο του Καζαβητίου²⁸, κατείχε δηλαδή μια αξιόλογη περιουσία, την οποία ενοικίαζε, αλλά οι ενοικιαστές ενδιαφέρονταν μόνο για την εκμετάλλευση του καρπού και όχι για τη σωστή καλλιέργεια των ελαιοδένδρων. Αυτός θα πρέπει να είναι και ο κυριότερος λόγος της μείωσης της παραγωγής, αφού και ο νέος πακτωτής της περιουσίας του μετοχίου, Γεώργιος Δ. Ιατρού, κατηγορείται από τον υπενοικιαστή του Μαστρογιάννη ότι έκοψε πολλούς κλώνους, κατηγορία που αντικρούεται από τον ενοικιαστή²⁹. Η διένεξη που είχε ξεσπά-

27. Βλ. Παράρτημα, αφ. εγ. 6.

28. Βλ. την κατάσταση των ελαιοδένδρων, που συντάχτηκε το 1900 και διασώζεται σε φάκελο της μονής Ιβήρων.

29. Βλ. Παράρτημα, αφ. εγ. 8.

σει ανάμεσα σε ενοικιαστή και υπενοικιαστή και οι κατηγορίες που εκτοξεύονται ανάμεσά τους οφείλονται σε προσωπικές διαφορές, που αποδείκνυαν, τελικά, τη ζημία που υφίστατο η μονή από τις ενέργειες των πακτωτών της μοναστικής περιουσίας.

Γεγονός είναι ότι το μετόχι της μονής Ιβήρων στην Καλλιράχη από τα τέλη του 19ου αιώνα αρχίζει να εγκαταλείπεται και η απουσία των μετοχιαρίων είχε ως αποτέλεσμα τα ελαιοκτήματα να παραμελούνται και το μετόχι να φθίνει ακόμα περισσότερο. Το ίδιο το κτίσμα της είναι ετοιμόρροπο, γι' αυτό και η κοινότητα της Καλλιράχης με το από 1-5-1913 έγγραφό της ζητεί από τη μονή Ιβήρων να της το παραχωρήσει για τη στέγαση του Παρθεναγωγείου που επιθυμούσε να ιδρύσει.

Η μονή συνέχισε να ενοικιάζει τα κτήματά της στην Καλλιράχη και το εισόδημα που απολάμβανε συνεχώς μειωνόταν ως το 1927, που άρχισε με το νόμο του Παπαναστασίου η απαλλοτρίωση των μοναστηριακών κτημάτων της Θάσου, απαλλοτρίωση που ολοκληρώθηκε το 1931.

ΕΓΓΡΑΦΑ

1

1831 Ιουλίου 17

Διά του παρόντος ημών ενυπογράφου αποδεικτικού γράμματος γίνεται δήλον ότι οι πανοσιότατοι προεστώτες του ιερού μοναστηρίου των Ιβήρων, επειδή μας εδάνεισαν εις μίαν μεγίστην ανάγκην του κοινού του χωρίου μας γρόσια τον αριθμόν 8000, είτε γρόσια οκτώ χιλιάδων, αφήσαντες αυτά άνευ τόκου να τοις τα πληρώσωμεν εις διάστημα οκτώ χρόνων, κατά την προς αυτούς ομολογίαν μας, διά τούτο ημείς ευγνωμονούντες αφιερώσαμεν οικειοθελώς εις το ιερόν αυτών μοναστήριον τριακοσίας ρίζας ελαιόδενδρα από τα κάλλιστα, και εις τόπον τον κάλλιστον ομοίως εις τόπον εις την περιοχὴν του χωρίου μας αρμόδιον διὰ να κτίσουν μετόχιον με αυλήν του ευρύχωρον και κήπον προσέτι δε και νερόν εις το μετόχιον τρεχάμενον, ικανόν εις υπηρεσίαν των αναγκών του και εις το πότισμα του κήπου του.

Ἀπαντα ταῦτα ευχαρίστως αφιερώσαμεν εις την ειρημένην μονήν των Ιβήρων διὰ να μνημονευόμεθα ημεῖς, οι γονεῖς μας και τα τέκνα μας εις πάσας τας ιεροτελεστίας του ιερού τούτου μοναστηρίου και να μένει αιωνίως αναπόσπαστον το τιούτον ημών αφιέρωμα από της ιερᾶς ταύτης μονῆς, γνωριζόμενον του λοιπού παρ' ημών αυτών και παρὰ των διαδεξαμένων ημᾶς ἰδίων αὐτῆς κτήμα και μούλκι αναφαίρετον προς ψυχικήν ημών σωτηρίαν.

Ὅθεν ἔστω το παρόν ημών γράμμα εις ἐνδειξιν και ασφάλειαν αὐτών. *μωλὰ* *Ιουλίου ιζ'.* Ἀπαντες οι χριστιανοὶ του χωρίου *Κακιά* ράχης αφιερούμεν τα ἄνω: *γιανάκις του ποτέ παπαϊκονόμου ἐπιόσχομε*

Ευαγγελιστής του παπαμαργαρίτη ειποσχομε
 αναγνωστης του πωτε παπαοικονομου ειπωσχομε
 παπααναγνώ(σ)της ειπόσχομε
 μιχαλης κουζηνου ειποσχομε
 αλεξατρι υποσχομε
 γιοργους του χατζηβρανα υπωσχομε
 αναστασις βασιλη ηπωςχωμι
 αναγνωστης βαγεληστη ηπως(χο)μι
 βαγιλιστής προυκη ηποσ(χο)μι
 διμιτρις γιοργατος ηπωςχομι
 αναγνωστης γιαννη ηπωςχομι
 γανείδης αδαμι ηποσχομι
 δημητρις γυοργω ηπωςχωμι
 παναγιωτις διδισταη ηπωςχωμι
 διμιτρις προυκη ηπωςχωμι
 κουστατις σιτμα ηπωςχωμι

Στην πίσω σελίδα αναγράφεται: "ομολογία των Θασιτών Κακιαραχιτών διά ταις 8000 γρο: που έλαβον από το Μοναστήριον δένδρα και αφιέρωσαν τόπον μετόχιον και έως 300 ελεόδενδρων".

2

1857 Οκτωβρίου 19

Την ημετέραν πανοσιολογιότητα ταπεινώς προσκυνώ.

Επομένως την ειδοποιώ ότι προ τρεις μήνας με είχατε γράψει διά να επιστατήσω διά την αγοράν των ελαιοδένδρων των Τορκών ελπίζοντες ότι θέλατε αγοράσει και άλλα κτήματα ώστε να καταστεί να γίνει μετόχιον εις Χαζαβήτην με κτήματα αρκετά, διά τούτο επάσχισα και εις εκείνα τα ελαιόδενδρα, ομοίως και εις ετούτα του κυρίου Σωτηρίου• μάλιστα ακούοντες από τον πάτερ Αβέρκιον, καθώς γνωρίζομεν και οι ίδιοι οπού έχετε τόσα ελαιόδενδρα εις το Κάστρον και να μην απολαμβάνετε τίποτες, καθώς και σήμερον απατάσθε από μερικά υποκείμενα και ζητείτε να πάτε εις Κακήν Ράχην να κάμετε μετόχιον, ώστε δηλονότι να φύγει ένας άνθρωπος από την θέρμη και να πάγει εις την πανώλην• απορώ, πατέρες, πώς έως σήμερον δεν ημπορέσατε να εννοήσετε ποίος κάμπος είναι επάνω εις το νησίον χρήσιμος και ποίος δεν είναι διά μαξούλι• και θαρρώ ότι να απατήθησαν οι αποσταλλένοι άνθρωποι σας από τους εδώ επιτρόπους σας λέγοντές τους ότι του Σωτηρίου το μούλκι είναι χωρίς τιμήν τα γρόσια οπού ζητά, και ζημιώνεται το μοναστήριον αλλά εμείς θα εύρωμεν δένδρα από έξω, από τον μεν πενήντα, από τον δε σαράντα, και από τον έτερον τριάντα και θα αποσώσωμεν τον αριθμόν αυτόν, και θα είναι με την τιμήν τους, και θα ωφεληθεί το μοναστήριον και όχι να ζημιωθεί, πλην αυτοί ο

σκοπός τους δεν είναι διά να το ωφελήσουν το μοναστήριον, αλλά μάλλον να το ζημιώσουν, επειδή στοχάζονται αυτοί, όταν αγορασθούν τα μούλκια αυτά εδώ, δεν θα γίνει μετόχιον εις Κακήν Ράχην, και έτσι χάνουν την φαγήν αυτοί, ομοίως και τα κέρδη της επιστασίας· αλλά σας λέγω, πατέρες, με την χάριν της Παναγίας, εάν απαράτησετε αυτό το χρησιμώτατον μούλκιον, οπού ευρέθη εις πώλησιν σήμερον, διά απάτη του αποσταλμένου και του επιτρόπου σας, θαρρώ θα το μετανοήσετε. Δεν ακούσατε τον Ξηροποταμινόν οπού εσήκωσε από όλα τα χωρία τα μούλκια και τα εσύναξεν εις Χαζαβήτην και έκαμιν μετόχιον όντας παλιά κτήματα; και του λόγου σας, όντας νεοφτιαγμένα, θέλετε να κάμιντε νέον μετόχιον, ζητείτε να αφήσετε τα χρησιμώτατα μούλκια, αυτά οπού είναι τέλεια διά μετόχιον, και να πάτε εις Κακήν Ράχην να ακούτε τα μαξούλια και όχι να τα βλέπετε; Λοιπόν, πατέρες, σας γράφω όλα τα συμφέροντα του Μοναστηρίου σας και οι πανοσιολογιότητές σας φρόνιμοι και νοινεχείς εκλέξατε το συμφερότερον και κάμιντε.

Αναπροσκυνώντες μένω 1857 Οκτω. 19.

Της ημετέρας πανοσιολογιότητος όλως πρόθυμος και ευσεβές τέκνο σας.

Ἀναγνώστης Παπά Δημητρίου

3

1857 Δεκεμβρίου 7

Πανοσιότατοι και σεβασμιότατοι άγιοι έπίτροποι της ιεράς και σεβασμίας μονής των Ιβήρων ταπεινώς προσκυνώ και εν κυρίω την αγία σας δεξιάν πανευλαβώς ασπάζομαι.

7η Δεκεμβρίου 1857 Κάστρον

Μετά τον δουλικόν μου ασπασμόν σας ειδοποιώ ότι έμαθον πως εθέλετε στείλει εις τα εδώ μέρη, εις την Θάσον, εις χωρίον Κακήν Ράχην, διά μερικά ελαιόδενδρα δύο άνθρωποι επιστάται. Λοιπόν, και εγώ ο ελάχιστος δούλος σας, ενώ εδούλευσα και εγώ τον οίκον της κυρίας μου Θεοτόκος την Πορταΐτισσαν, ακροάζομαι ενίοτε και προσπαθώ προς αυτήν· λοιπόν, αν σκοπεύετε εις αυτό, να μη τους στείλετε, επειδή πρώτον να στείλετε προς τον προεστώτα της αυτής χώρας Κακής Ράχης φιλικώς και ως επιστάτην διά να προσπαθήσει εις το καλόν σας, ήγουν την εκτίμησιν των ελαιοδένδρων ολίγην, να καταλάβετε ότι, πριν στείλετε τους καλογέρους, το πρώτον εκτιμήθησαν διά εκατόν είκοσι χιλιάδες και όταν ήλθον εκτιμήθησαν διά εκατόν εβδομήντα, και απ' αυτού να καταλάβετε ότι δεν εκτελείτε τίποτας, και αν με ακούσετε, ούτως ποιήσατε, και όταν στείλετε γράμμα προς αυτόν, πάλιν θα σας ειδοποιήσω, και όταν λάβετε την απάντησίν μου, τότες στέλνετε τους ανθρώπους σας εδώ. Ταύτα και να μας εύχεσθε.

Αναγνωστις κριτικός προσκυνω

Στην ώα αναγράφεται: «κύριον Αναγνώστην Χατζή Αργυροπούλου».

4

1872 Οκτωβρίου 10

+ Διά του παρόντος αποδεικτικού και συμφωνητικού ανταλλακτικού γράμματος δήλον γίνεται ότι η ιερά μονή των Ιβήρων αφ' ενός, και οι κύριοι Παναγιώτης Δημητρίου και Δημήτριος Φώτη Καζαβητιανοί εξ ετέρου, αμοιβαία εκατέρωθεν των μερών ευχαριστήσκει συνεφώνησαν ίνα ανταλλάξωσι μεταξύ των ελαιόδενδρα τινά ως εξής: η μεν ιερά μονή των Ιβήρων διά του εν Καλή Ράχη της νήσου Θάσου πληρεξουσίου επιτρόπου της κυρίου Κωνσταντίνου Δρακοντιάδου παραχωρεί εις τους κυρίους Παναγιώτην Δημητρίου και Δημήτριον Φώτη Καζαβητιανούς τριάκοντα τέσσαρα ελαιόδενδρα κείμενα από το χωρίον Καζαβήτι και κάτω ως εξής: εξ ελαιόδενδρα εις την Αγίαν Μαρίνην, τέσσαρα εις τον Αλεβρά, τέσσαρα εις τες Αχλάδες, δύο εις τον Άγιον Δημήτριον, τρία εις τον Άγιον Βλάσιον, εν εις τα Αμπέλια, οκτώ εις το Κάπονο, τρία εις τες Γούρνες και τρία εις το Τζουκαλάδικον, ήτοι όλα ελαιόδενδρα τριάκοντα τέσσαρα, αριθμ. 34. Οι δε κύριοι Παναγιώτης Δημητρίου και Δημήτριος Φώτη παραχωρούσιν και αυτοί εις την ιεράν μονήν των Ιβήρων ισάριθμα ελαιόδενδρα, ήτοι τριάκοντα τέσσαρα, κείμενα εις τον κάμπο της Καλής Ράχης ως εξής: τρία ελαιόδενδρα εις τον Τζιβδάτο, το εν εις τέσσαρας διχάλες, εν εις τα Πλατάνια, δύο εις Καμαρούδαν, εν εις της Μαριγώς το σπίτι, εν εις το Μπεγλίκι αποκάτω, εν εις την Αγίαν Μαρίνην, δύο εις τον Άγιον Γεώργιον, τρία εις το Κλίγμα, δύο εις τα Ανώγια αποκάτω, τέσσαρα εις την Παναγίαν, τρία εις την Σανιδάν, δύο εις το Βραχάδι κατά την Μπάραν, εν εις τον Πέργυρον, δύο εις το Αγκίδι, εν εις την Βοδνίκην εις τέσσαρας ρίζας, εν εις τον Βράχον, εν εις την Λίμνην εις τον Σωτηριανόν κάμπον, εν εις τον κάτω κάμπον τον Καζαβητιανόν και δύο εις τον Άγιον Γεώργιον, ήτοι όλα ελαιόδενδρα τριάκοντα τέσσαρα, αριθμ. 34. Και εις το εξής τα ειρημένα ελαιόδενδρα θέλουσιν είναι ιδιοκτησία τα μεν του ενός μέρους, τα δε του ετέρου κατά την άνωθεν καταγραφήν. Διό και εις την περί τούτων ένδειξιν εγένετο και το παρόν αποδεικτικόν και συμφωνητικόν ανταλλακτήριον γράμμα εις δύο ίσα απaráλλακτα, εξ ων το μεν υπογραφέν παρά των κυρίων Παναγιώτου Δημητρίου και Δημητρίου Φώτη, Καζαβητιανών, επεδόθη τοις επιτρόποις της ιεράς μονής των Ιβήρων το δε έτερον υπογραφέν ως συνήθως παρά των επιτρόπων της ιεράς μονής των Ιβήρων επεδόθη τοις κυρίοις Παναγιώτη Δημητρίου και Δημητρίου Φώτη, Καζαβητιανοίς, επικεκυρωμένον και διά της επιθέσεως άνωθεν της μοναστηριακής σφραγίδος, ίνα έχωσιν αυτά αμφότερα τα μέρη εις διηνεκή την ασφάλειαν.

1872 Οκτωβρίου 10. Εν τω κατά την νήσον Θάσον χωρίω Καζαβήτι.

+» Παναγιώτης Δημητρίου υπόσχομαι και βεβαιώ τα άνωθεν και ως αγράμματος υποσημειούμαι διά χειρός του παπα-Κωνσταντίνου Οικονόμου, καγώ βάζω τον τύπον του σταυρού, ως σημειούται και έναντι.

+» Δημήτριος Φωτίου, συν τη συζύγω μου Αργυρή, υποσχόμεθα και βεβαιούμεν τα άνωθεν, και ως αγράμματη υποσημειούμεθα διά χειρός του ιδίου παπα-Κων-

σταντίνου Οικονόμου, και εμβάζομεν το σημείον του σταυρού +

+» παπα-Κωνσταντίνος Οικονόμος μαρτυρώ.

+» Αναγνώστης Χ^η Αργυροπούλου επίτροπος του αγίου Μαρωνείας μαρτυρώ.

5

1895 Οκτωβρίου 25

+Διά του παρόντος πωλητηρίου γράμματος, ισχύοντος ως να εγένετο εν συμβολαιογραφείω, ω τε μη υπάρχοντι τοιούτω εν Αγίω Όρει, δήλον γίνεται ότι ο υποφαινόμενος Χρήστος Δημητρίου λωβός εκ Θάσου επώλησα το υπό την ιδιοκτησίαν μου εξ εκατόν είκοσιν, αριθμ. 120, ελαιοδένδρων, ελαιοστάσιον ομού με την γην τη εν Αγίω Όρει του Αθω ιερά σεβασμία μονή των Ιβήρων, παρά της οποίας και έλαβον μέχρις οβολού το αντίτιμον αυτού, ήτοι λίρας Τουρκίας εβδομήκοντα, αριθμ. 70, και από σήμερον έσεται του λοιπού το ρηθέν ελαιοστάσιον, το εις τα σύνορα Σωτηριανόν κείμενον, εις την εξουσίαν και κυριότητα της ρηθείσης μονής, και καρπούται αυτό ως αυτή βούλεται· εφ'ω και δέδωκα το παρόν πωλητήριο γράμμα αυτή προς ασφάλειαν αυτής, όπως έχη ισχύν και κύρος εν παντί τόπω δικαιοσύνης.

Εν Καλή-Ράχη 1895 8/βρίου 25

Διά τον αγράμματον Χρίστο Δημητρίου, λωβό εκ Θάσο, υπογράφω εγώ Νεκτάριος Ιβηρίτης, αυτός δε θέτει τον δάκτυλόν του επί +

6

1900 Απριλίου 1

+Διά του παρόντος αμοιβαίου συμφωνητικού εγγράφου δήλον γίνεται ότι οι προϋστάμενοι της ιεράς μονής των Ιβήρων έδωσαν υπό εκμίσθωσιν το εν Καλλιράχη της νήσου Θάσου Ιβηριτικόν μετόχιον ομού με τα υπαγόμενα αυτό ελαιοδενδρα μετά ελαιοτριβείου σιδηρούν εις τον αξιότιμον κύριον Παναγιώτην Παπαδημητρίου, κατοίκου του χωρίου Καλλιράχης, ίνα νέμηται τον καρπόν των εις το μετόχιον τούτο υπαγομένων ελαιοδένδρων προς ιδίαν αυτού ωφέλειαν, μεταχειριζόμενος εις εργασίαν και το υποκείμενον αυτό σιδηρούν ελαιοτριβείον επί μίαν ολόκληρον εξαετίαν, ήτοι από 1ης Απριλίου τρέχοντος έτους 1900 μέχρι 1ης Απριλίου 1906. Υποχρεούται δε ο ενοικιαστής κύριος Παναγιώτης Παπαδημητρίου να δίδει εις την κυρίαρχον μονήν των Ιβήρων αντί ενοικίου κατ' έτος ανά τετρακοσίας εβδομήκοντα πέντε, αριθμ. 475, οκάδας καθαρού ελαίου και εκατόν / 100 / οκάδας ελαίας διά φαγή, μόνον ταύτας όταν υπάρχει ελαιοκαρπία, του οποίου έλαιον δε και ελαίας θέλων παραδίδει μετά την εξαγωγήν του ελαίου, ήτοι κατά μήνα Απρίλιον εις την σκάλαν του ιδίου χωρίου Καλλιράχης εις τον επί τούτω αποσταλόμενον μοναστηριακόν αδελφόν εις παραλαβήν. Αν τυχόν εν τω μέσω της εξαετίας αναφύωσι φόροι είτε κυβερνητικοί είτε τοπικοί θέλουνσιν είναι άπαντες ανεξαιρέτως εις βάρος του ενοικιαστού κ. Παναγιώτου.

Προσέτι υποχρεούται η εντιμότης του να καλλιεργεί τα εις το μετόχιον υπαγόμενα ελαιόδενδρα με την προσήκουσαν επιμέλειαν και χριστιανικήν ευσυνειδησίαν, τόσον το μετόχιον όσον και τα ελαιόδενδρα και το ελαιοτριβείον, να διατηρεί εν καλή καταστάσει, επισκευάζων κατά καιρούς τα επισκευής χρήζοντα μέρη αυτών και επιμελούμενος εν γένει την προαγωγήν αυτών και ωφέλειαν. Άπαντα δε τα έξοδα των επισκευών θέλουσιν είναι εις βάρος της εντιμότητός του. Οψέποτε δε ήθελε παρουσιασθεί αγοραστής της οικίας του μετοχίου, η μονή έχων το δικαίωμα μεν να εκποιήσει αυτήν, αλλ' υποχρεούται αντ' αυτής να οικοδομήσει άλλην εις το παράλιον, όπου αυτή ήθελεν εγκρίνει καλόν και να παραχωρήσει ταύτην τω ενοικιαστή υπ' αυτούς τους ιδίους όρους, άνευ προσθήκης άλλων.

Εν περιπτώσει δε καθ' ην ήθελε βλαφθεί το σιδηρούν ελαιοτριβείον, υποχρεούται η εντιμότης του να το επιδιορθώνει και να το αποκαταστήσει όπως το παρέλαβε δι' ιδίων εξόδων.

Μετά δε την λήξιν της εξαετούς προθεσμίας, ήτοι κατά Απρίλιον του 1906 έτους, υποχρεούται ο ρηθείς να παραδώσει πάλιν το μετόχιον με όλην την αποσκευήν αυτού, κινητήν τε και ακίνητον, το τε σιδηρούν ελαιοτριβείον και τα ελαιόδενδρα εις ην ήδη κατάστασιν παραλαμβάνων αυτά κατά τα ιδιαίτερα κατάστιχα της ονομαστικής αυτών σημειώσεως των τε επίπλων και των ελαιοδένδρων και δη μάλιστα καλυτέραν, χωρίς να λείψει ή να βλαφθεί το παραμικρόν. Και δι' ασφάλειαν μεγαλυτέραν ο ρηθείς ενοικιαστής έδωκε και εγγυητήν τον αξιότιμον κύριον Εμμανουήλ Σωτηριάδη εκ Καλλιράχης. Τούτων τοίνυν συμφωνηθέντων κατ' αμοιβαίαν ευχαρίστησιν αμφοτέρων των μερών, εγένετο και το παρόν συμφωνητικόν εις δύο ίσα απαράλλακτα, άτινα υπογραφέντα, ανταλλάγησαν προς άλληλα τα μέρη.

Δι' εν και το αυτό τέλος.

Ιβήρων 1 Απριλίου 1900

Παναγιώτης Παπαδημητρίου υπόσχομαι
Εμμανουήλ Σωτηρίου εγγνώμαι

Σημειώσεις. Απαλλάττεται ο ενοικιαστής κύριος Παναγιώτης παπα- Δημητρίου των υποχρεώσεων, αίτινες αναφέρονται εν τω παρόντι συμφωνητικώ περί επισκευών και διορθώσεως τούτων πάντων επιβαρύνουσι την μονήν.

1901 Μαΐου 22 – Ελήφθη διά το ενοίκιον από 1 Απριλίου 1900 μέχρι 1 Απριλίου 1901 λάδι οκ. 469½. Εκ του γραφείου μονής Ιβήρων.

1902 Ιουνίου 26 – Ελήφθη ενοίκιον 475 οκάδ. δι' εν έτος. Καθυστερούνται αι 100 οκάδ. ελαίαι.

Τη 5 Αυγούστου 1902. Προσήλθεν ο κ. Παναγιώτης και παρεκάλεσε να υπεβίβασθεί αυτό το ενοίκιον η ιερά ημών μονή εκ συγκαταβάσεως και εκτιμήσεως προς αυτόν υπεβίβασε το ενοίκιον εις τριακοσίας πενήκοντα οκάδας ελαίου (350) δίχα και των εκατόν οκάδ. ελαιών.

Τη 18 Αυγούστου 1903 – Ελάβομεν το ήμισυ ενοίκιον του ελαίου, ήτοι οκάδ. 175 του 1902.

1904 Σεπτεμβρίου 28 – Ελάβομεν έλαιον οκάδ. 220½ .

7

1913 Μαΐου 1

Τοις πανοσιολογιωτάτοις αγίοις επιτρόποις της ιεράς και σεβασμίας μονής των Ιβήρων. Εις Άγιον Όρος.

Πανοσιολογιώτατοι

Επειδή η κοινότης Καλλιράχεως εις κοινήν συνελθούσα συνδιάσκεψιν και κατιδούσα την απόλυτον ανάγκην συστάσεως παρθεναγωγείου κατ' ιδίαν λειτουργούντος και ανταποκρινομένου εις τας σημερινάς απαιτήσεις της εκπαιδεύσεως απεφάσισεν ομοφώνως να προβεί εις την ίδρυσιν τοιούτου, εξουσιοδότησεν ημάς τους κάτωθι υπογεγραμμένους προεστοδημογέροντας και πληρεξουσίους αντιπροσώπους αυτής, ίνα θερμώς παρακαλέσωμεν τας υμών πανοσιολογιότηας, όπως λάβητε την αγαθήν διάθεσιν να μας παραχωρήσητε το παρά την εκκλησίαν και το σχολείον του χωρίου ημών ετοιμόρροπον μετόχιον της υφ' ημάς ιεράς και σεβασμίας μονής των Ιβήρων, το οποίον ως εκ της θέσεως αυτού, ευρισκομένου παρά τα δύο τελευταία ιερά ιδρύματα, προέκρινε ως δυνάμενον να χρησιμεύσει ως το μόνον κατάλληλον προς ανίδρυσιν του ειρημένου παρθεναγωγείου.

Του απαράβατου όμως όρου όντος όπως αι μοναί μη εκποιώσι τα κτήματα αυτών, η κοινότης συγκατετέθη όπως παραχωρήση τη ιερά υμών μονή άλλα κτήματα εις αντάλλαγμα ίσης αξίας προς την του εν λόγω μετοχίου, εκτιμηθησομένην παρ' ειδήμονος εκτιμητού, ως τοιαύτα δε διαθέτει ένα ελαιόμυλον ξύλινον παραπλεύρως του μοναστηριακού τοιούτου ιδρυμένον και προς συμπλήρωσιν του υπολοίπου της αξίας ελαιόδενδρα είτε εν τη περιφερεία ημών είτε εν τω λειμῶνι του Καζαβητίου.

Επειδή το μετόχιον τούτο είναι έτοιμον να καταρρεύσει και επειδή και αν ακόμη η μονή προέβαινε εις την απόφασιν των εκ θεμελίων α...ως αυτού, δεν θα είχεν ικανοποιητικήν πρόοδον συνεπώς είτε ούτως ή άλλως είναι σχεδόν άχρηστον αυτή, διά τούτο καθικετεύομεν θερμώς τας πανοσιολογιότηας όπως αποβλέπousai εις την αγιότητα του σκοπού για να εκπληρώσει τοιαύτη τις παραχωρήσεις αζημίως εκ μέρους ευαρεστηθώσι να εξουσιοδοτήσωσι, ον ήθελον προκρίνει, είτε ενταύθα ή αλλόθεν, όπως διαπραγματευθή μεθ' ημών τα σχετικά προς την ειρημένην ανταλλαγήν.

Πεποιθότες ότι θέλετε συγκατανεύσει τη αιτήσει ημών, μελλούση εκπληρώσει επαισθητήν τη κοινότητι ημών έλλειψιν και ενσαρκώσει τον άγιον και θεάρεστον, ούτινος η πραγμάτωσις κατά το πλείστον μέρος θα οφείλῃται εις την συμβολήν υμών διά της ως είρηται παραχωρήσεως, καθόσον ουδεμία άλλη θέσις κρίνεται κα-

τάλληλος προς ανίδρυσιν ενός τοιούτου τεμένου των μουσών, εκφράζομεν εκ προτέρου την απεριόριστον και άϊστον ευγνωμοσύνην απάσης της κοινότητος ημών και τον βαθύν σεβασμόν, μεθ' ου διατελούμεν.

Εν Καλλιράχει τη 1 Μαΐου 1913.

Η Εφορία της Σχολής

Δ. Βασιλειάδης

Αργύριος Σ. Αλετράς

(τ.σ.)

Η Προεστοδημογεροντία

Κ. Δημητρακούδης

Ιωάν. Κ. Δρακοντίου

Βασίλειος Γ. Ρήγας

Ιωάννης Β. Οικονομίδης

Ο Αρχιερατικός Επίτροπος του Αγίου Μαρωνείας

Αργ. Α. Χ. Αργυρόπουλος

8

1914 Μαΐου ...

Πανοσιολογιώτατοι κ. Επίτροποι της ιεράς μονής των Ιβήρων

Εις Άγιον Όρος

Ως πακτωτής των ελαιοδένδρων της υμετέρας μονής ενδιαφερόμενος διά την προαγωγήν και προάσπισιν των συμφερόντων αυτής, ιδίου έκτροπά τινα λαμβάνοντα χώραν, η προς υμάς παράλειψις της εκθέσεως των οποίων θα απέβαινεν επί αναντιρρήτω βλάβη της υμετέρας μονής, έκρινα καλόν όπως διά της παρούσης καταστήσω υμάς ενημέρους τούτων ίνα φροντίσητε διά το πρακτέον.

Και πρώτον. Η ενταύθα κοινότης θελήσασα να ευρύνει την προ της εκκλησίας την πλατείαν εκόλλησε την κλίμακα της ευρυνθείσης πλατείας επί του τοίχου του περγύρου του μετοχίου. Διά την κώλυσιν του τοιούτου απ' αρχής δεν έλαβον μέρος, διότι το κατώγιον και τον πέργυρον, επειδή εξ αρχής είχεν ενοικιάσει ο κ. Γεώργιος Αλετράς, ήμουν της ιδέας ότι εκείνος ήθελε καταστήσει υμάς γνωστόν τούτο, όπερ καίτοι μη βλάπτον και πολύ το εν λόγω μετόχιον, καλόν πλην θα ήτο να είναι γνωστόν υμίν.

Δεύτερον. Ο υπενοικιαστής κ. Μαστρογιάννης με ενήγαγε ως αποκόψαντα πολλούς κλώνους εκ των ελαιοδένδρων, ενώ εγώ δεν το αρνούμαι, ναι μεν έπραξα το τοιούτον, αλλ' εφ' όσον έκρινον ότι ήτο επάναγκες, φροντίσας επιμελώς διά της αποκοπής των ολίγων και αχρήστων κλώνων να μη προξηνηθεί ζημία τις εις τα δένδρα. Το τοιούτον αυτός έπραξε θελήσας να αποφύγει τα έξοδα διά την εργασίαν των δένδρων εις α υπερχεούτο συνωδά τω μεταξύ εκείνου και εμού γενομένω συμβολαίω, και ως επιχείρημα διά τούτο ήθελε να μεταχειρισθεί το ότι εγώ έκοψα παρ' α τους όρους πλην των αχρήστων κλώνων και άλλους χρησίμους.

Όλαι των αι κατ' εμού κατηγορίαι δηλώ υμίν ότι είναι αβάσιμοι και ψευδείς και όλως τουναντίον αυτοί αίτινες φαίνονται ότι κήδονται των συμφερόντων της μονής υμών, αυτοί οι ίδιοι εργάζονται επί ζημία της ως θα αποδειχθεί και υπό της δι-

καιοσύνης. Προλαμβάνω μόνον να σας είπω ότι αυτοί οι κύριοι εν τω κάμπω του Καζαβητίου κατέστρεψαν όλα τα ελαιόδενδρα της μονής αποκόψαντες εξ αυτών 500 ζύγια φωτοξύλων, άτινα και επώλησαν.

Ταύτα όλα όπως εξακριβωθώσιν νομίζω καλόν θα ήτο όπως αποστείλτε αντι-πρόσωπόν τινα εκ της μονής διά να πεισθήτε περί της αληθείας των λεγομένων μου.

Εκφράζω την λύπην μου δι' όσα συνέβησαν και εκ της συναισθήσεως του καθήκοντός μου προς προάσπισιν των συμφερόντων της μονής υμών, άγνωστο ποιών υμίν τα ανωτέρω, διατελώ μετά βαθυτάτου σεβασμού.

Εν Καλλιράχη Θάσου

.... Μαΐου 1914

Ο πακτωτής

Γεώργιος Δημ. Αλετρά

9

1925 Μαΐου 6

Ελληνική Δημοκρατία

Ο Πρόεδρος της Κοινότητος Καλλιράχης Θάσου

Αριθ. 151

Καλλιράχη τη 6 Μαΐου 1925

Προς

Την Σεβάσιμον Επιτροπήν της ιεράς μονής του Ιβήρων

Εις Άγιον Όρος

Λαμβάνω την τιμήν να παρακαλέσω υμάς όπως ευαρεστούμενοι μας γνωρίσετε ποίας διαθέσεις έχει η υμετέρα σεβασμιότης περί του εν τη ημετέρα κοινότητι ευρισκομένου μετοχίου της μονής υμών.

Εφ'όσον διά προγενεστέρων εγγράφων μας μέσον της ιεράς Μητροπόλεως εγνωρίσαμεν ότι η κοινότης είναι διατεθειμένη να προβεί εις την αγοράν αυτού προς ανέγερσιν σχολείου Παρθεναγωγείου.

Ο Πρόεδρος

Ι. Οικονομίδης